

I

POZNAJEMY NASZĄ DZIAŁKĘ

→ **KROK 5**
Ustalamy strefę mrozoodporności

→ **KROK 6**
Określamy poziom terenu

→ **KROK 7**
Sporządzamy pierwszy szkic działki

1

Sprawdzamy, co już rośnie

Rośliny rosnące na działce informują o rodzaju siedliska,
– glebie, jej odczynie oraz poziomie wód gruntowych.

KROK

Budynki mieszkalne i oczywiście ogrody często lokalizuje się na nieużytkach, glebach ubogich i piaszczystych. Z miejscami tymi związana jest określona roślinność, a zwłaszcza chwasty. Niektóre, podobnie jak rośliny uprawne, potrzebują do wzrostu i rozwoju ściśle określonych warunków klimatyczno-glebowych, toteż rosnąc na danym terenie spełniają funkcję roślin wskaźnikowych, pozwalających na określenie, z jakiego typu glebami mamy do czynienia. Na glebach ciężkich, gliniastych, występuje komosa biała, kurzyśląd polny, ostrożeń polny, łoboda rozłożysta, łopian większy, szczaw kędzierzawy, bylica pospolita, podbiał pospolity. Gleby słabe piaszczyste, ubogie w próchnicę, porasta babka wąskolistna, koniczyna polna, przymiotno kanadyjskie, turzycza piaszkowa, bodziszek drobny i złocien polny. Na podłożu wilgot-

nym znajdziemy rdest kolankowy, jaskier rozłogowy, żywokost lekarski, a podmokłym – bobrek trójlistny i czerniec gronkowy. W miejscach, gdzie gleby są bogate w azot, spotkamy przytulię czepną, rdest pospolity, serdecznik pospolity, gwiazdnicę pospolitą i pokrzywę zwyczajną. O zasobności podłoża w wapń informują takie rośliny jak: groszek bulwiasty, lepnica rozdęta, cykoria podróżnik,

>>

Żółtlica drobnokwiatowa to jednoroczny chwast rosnący na glebach żyznych, bogatych w azot.

>

Ubogie piaszczyste gleby porasta babka wąskolistna.

<
Stare drzewa
pozostawione
w nowym
ogrodzie
tworzą zacie-
nione zakątki.

szałwia łąkowa, gorczyca polna i podbiał popolity, a o dużej kwasowości podłoża – rumian polny, fiołek polny, szczaw polny, rzodkiew świrzepa.

Jeśli na naszej działce rosną stare drzewa i krzewy, warto je zachować, zwłaszcza gdy ogrody urządzamy w stylu naturalistycznym. Posłużą jako podstawa przy tworzeniu nowego ogrodu. Pamiętajmy, że drzewa rosną powoli, by osiągnąć określoną wielkość, potrzebują dziesiątek lat. Są gatunki szybko rosnące, lecz i tak starzejemy się szybciej, niż one rosną. Nie wycinajmy więc starych okazów, by posadzić modniejsze czy rzadziej spotykane.

Drzewa rosnące w zbyt dużym zagęszczeniu, chore i nieciekawie wyglądające możemy wyciąć. Niekiedy wystarczy obciąć dolne

gałęzie w celu uzyskania ciekawszej formy, np. parasolowatej. Gałęzie obcinamy wówczas gładko przy pniu.

Warto wiedzieć

Na wycinkę drzew trzeba uzyskać pozwolenie w urzędzie miasta lub gminy.

2

KROK

Sprawdzamy rodzaj gleby

Od jakości gleby zależy, jaki typ ogrodu możemy założyć i jakie rośliny będziemy mogli posadzić.

Rodzaj gleby możemy ustalić samodzielnie, biorąc do ręki garść ziemi. Obserwujemy jej wygląd i zachowanie w czasie rozcierania pomiędzy palcami. Gdy silnie brudzi palce, jest lepka i można ją dowolnie formować, świadczy to, że gleba w naszym ogrodzie jest ciężka, gliniasta. Jest zasobna w składniki pokarmowe, ma dużą pojemność wodną, lecz niestety, jest nieprzepuszczalna i mało przewiewna.

Jeśli ziemia z naszego ogrodu lekko brudzi palce, pozwala się formować w dość grube wałki, które łatwo się rwą, a piasek jest wyczuwalny, oznacza to, że mamy glebę piaszczysto-gliniastą, dobrą do wzrostu więk-

szości gatunków roślin. Taka gleba ma dużą zdolność magazynowania wody i dobrą przepuszczalność. Gdy ziemia nie da się formować nawet w stanie wilgotnym, łatwo się rozsypuje i nie brudzi palców, oznacza to, że na mamy glebę piaszczystą. Ma ona małą zdolność magazynowania wody, bardzo dużą przepuszczalność, szybko wysycha oraz jest uboga w składniki pokarmowe.

Choć styl ogrodu wiąże się bardziej z architekturą budynku i otoczeniem, to pewne znaczenie ma także rodzaj gleby, na której go zakładamy. Na podłożu ciężkim, gliniastym warto założyć ogród wodny ze stawem lub oczkiem wodnym i z lubiącą wilgotne

> Gleba gliniasta brudzi ręce i daje się łatwo formować.

stanowiska roślinnością. Do ogrodów zakładanych na skraju lasu, gdzie gleba jest sucha, kwaśna i piaszczysta, pasuje ogród wrzosowiskowy. Na słabym, piaszczystym podłożu możemy zaprojektować ogród nowoczesny z małą liczbą roślin, ale z rozległym trawnikiem. W miejscach ze zróżnicowanym poziomem terenu warto założyć ogród w stylu naturalistycznym ze skalnikiem, oczkiem wodnym i wpływającym do niego strumykiem.

Na glebach dobrych jakościowo, gliniasto-piaszczystych, próchnicznych, warto zakładać ogrody w stylu angielskim lub naturalistycznym z bujną roślinnością i kolorowymi rabatami obsadzonymi licznymi bylinami i roślinami jednorocznymi. Ze względu na dobre jakościowo gleby warto w takich ogrodach wykorzystać rośliny o wysokich wymaganiach pokarmowych: róże, piwonie, parzydło, floksy wiechowate, a także ziola i warzywa.

< Na glebie suchej, kwaśnej i piaszczystej możemy założyć ogród wrzosowiskowy.

< Na ciężkim, gliniastym podłożu warto założyć zbiornik wodny.

3

Sprawdzamy poziom wód gruntowych

KROK

Głębokość występowania wód gruntowych ma istotny wpływ na dobór roślin do ogrodu.

Przed posadzeniem roślin w nowym ogrodzie dobrze jest zbadać poziom zalegania wód gruntowych. Robimy wówczas próbny wykop (dół-odkrywkę). Poziom wód gruntowych w związku z opadami deszczu zmienia się w ciągu roku – latem jest najniższy, wiosną – najwyższy. Różnica może wynosić nawet ponad metr, dlatego

wykopy najlepiej robić wiosną. Poziom wód gruntowych na obszarach użytków zielonych waha się od 0,5 do 3 m, a na glebach mineralnych – nawet poniżej 10 m.

Poziom wód gruntowych dla większości krzewów ozdobnych nie może być wyższy niż 1 m. O tym, że woda gruntowa jest blisko

> O głębokim zaleganiu wód gruntowych świadczy obecność sosen, brzoź, kostrzewy i jastrzębca kosmaczka.

<
Roślinami wskaźnikowymi siedlisk jałowych, suchych i kwaśnych oraz niskiego poziomu wód gruntowych są m.in. szczaw i wrzos pospolity (zdjęcie dolne).

powierzchni gruntu, może świadczyć obecność niektórych dziko rosnących drzew – olch, wierzb – oraz takich roślin zielnych jak: skrzyp polny, krwawnice, sitowie czy welnianki. Jeśli natomiast dominują sosny, jałowce, żarnowce, rozchodniki, szczaw polny, macierzanki – jest to sygnał, że wody gruntowe zalegają głęboko. Informacje na temat badań dotyczących jakości podłoża na danym terenie oraz najwyższego udokumentowanego poziomu wód gruntowych oraz jego zmian możemy otrzymać w najbliższym archiwum hydrogeologicznym. W przypadku braku tego typu danych należy zapytać właścicieli sąsiednich posesji.

Warto wiedzieć

Zaspokojenie potrzeb wodnych roślin zależy nie tylko od głębokości poziomu wody gruntowej, ale także zdolności kapilarnego jej podnoszenia przez glebę oraz zdolności akumulacji wody pochodzącej z opadów atmosferycznych.

4

Określamy położenie ogrodu
wobec stron świata

KROK

Dobór roślin do określonych stanowisk w ogrodzie decyduje o powodzeniu ich uprawy.

> Wystawy zachodnie są widne, ciepłe i wilgotne.

W

> Na wystawach południowych rośliny obficie kwitną, a żółte i niebieskie liście są intensywniej wybarwione.

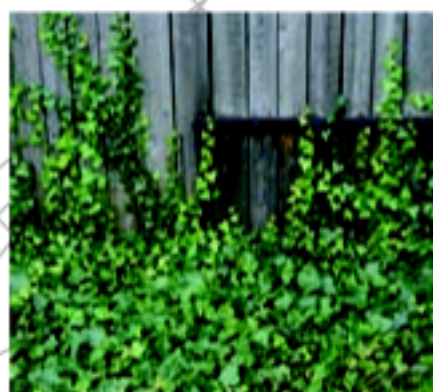
Najlepsze do uprawy większości roślin są stanowiska o **wystawie zachodniej**, południowo-zachodniej i południowo-wschodniej, gdzie panują korzystne warunki świetlne, wilgotnościowe i ciepłe. Na zachodnich stanowiskach unikajmy sadzenia drzew i krzewów o słabym systemie korzeniowym, narażonych na przewracanie przez wiatry wiejące z zachodu.

Wystawy południowe charakteryzują się wysoką temperaturą, małą wilgotnością oraz bardzo silnym nasłonecznieniem. Rosnące w tak ekstremalnych warunkach rośliny mają znacznie mniejsze przyrosty, a zimą narażone są na przemarzanie ze względu na duże wahania temperatur między dniem i nocą. Największe szkody wśród roślin rosnących na wystawach południowych wyrządza wiosenne promieniowanie słoneczne, szczególnie w marcu, kiedy rośliny w ciągu dnia zaczynają wzrost, a nocą ich młode przyrosty przemarzają.

N

S

Niezbyt korzystne do uprawy większości gatunków roślin są **wystawy północne**. Są to miejsca niedostatecznie nasłonecznione, z podłożem stale wilgotnym i zimnym, gdzie wegetacja zaczyna się późną wiosną i wydłuża do końca jesieni, przez co rośliny są mniej przygotowane do zimowania.

<
Na stanowisku wschodnim dobrze czują różaneczniki i trzmielina Fortune'a.

Wystawy wschodnie charakteryzują się brakiem wilgoci, zwłaszcza latem, a zimą – oddziaływaniem suchych mroźnych wiatrów wiejących ze wschodu.

<<
Wystawa północna to idealne miejsce do sadzenia cieniolubnego bluszczu.

Dobieramy rośliny do wystawy

Wszystkie wady i zalety określonych stanowisk należy brać pod uwagę, dobierając do ogrodu określone gatunki roślin. Przy oświetlonych i silnie nagrzewających się południowych ścianach doskonale poradzą sobie rośliny o grubych i sztywnych liściach (juki, liłkowce, trawy), a także pokryte srebrnymi włoskami lub woskiem (czyściec, ukwap, dziewięcisz, miłokajek, oliwnik, rokitnik, rozchodnik). Intensywne promieniowanie słoneczne dobrze znoszą także rośliny o liściach fioletowych i bordowych. Gdy rosną w cieniu, tracą intensywną barwę i zielenieją. Podobnie dzieje się z roślinami o liściach żółtych lub pstrych (żółto-zielonych). Jednak większość żółtolistnych roślin nie znosi bezpośredniego słońca, gdyż jego promienie mogą uszkadzać delikatne liście. Najlepiej

sadzić je w miejscach z lekko rozproszonym światłem. Od strony północnej, zacienionej, gdzie wilgotność jest zwiększona, mniejsze wahania temperatury i o wiele słabsze nasłonecznienie, posadźmy rośliny pochodzące ze zbiorowisk leśnych, o dużych, dekoracyjnych liściach (funkie, języczki, paprocie, parzydła). Dobrze rosną też na takich stanowiskach lubiące cieniste miejsca krzewy i krzewinki: cisy, choiny, bukszpany, ligustry, laurowiśnia, runianka czy barwinek.

Przy aranżacji ogrodu należy także uwzględnić kierunki, z których najczęściej wieją wiatry, co wpływa na lokalizację łazienek wypoczynkowych i basenów. Ma to także znaczenie ze względu na miejsce sadzenia wysokich drzew, które mogą rzucać cień na okna lub rabaty.

E

5

Ustalamy strefę mrozoodporności

KROK

Choć nie decyduje ostatecznie o charakterze naszego ogrodu, warto brać ją pod uwagę przy doborze roślin.

Coraz częściej przy poszczególnych gatunkach i odmianach podaje się strefach mrozoodporności. Im mniejszy numer strefy, tym większa mrozoodporność. Możliwość uprawy wielu roślin ozdobnych w zróżnicowanych klimatycznie rejonach naszego kraju zależy w dużym stopniu od lokalnych warunków siedliskowych, a zwłaszcza minimalnych temperatur zimowych oraz wahań temperatur w tym okresie. Należy pamiętać jednak, że zimotrwałość roślin zależy nie tylko od minimalnej temperatury, lecz także m.in. od silnych jej

wahań zimą, obecności pokrywy śnieżnej, ukształtowania terenu, stanowiska, wilgotności powietrza i gleby, dlatego podział na strefy mrozoodporności roślin traktuje się jako informację orientacyjną. W każdej strefie znaleźć można jednak obszary z mikroklimatem łagodniejszym lub ostrzejszym od spodziewanego. Nawet w obrębie ogrodu spotykamy miejsca słoneczne narażone na silnie wychładzające wiatry oraz osłonięte, w których rośliny znacznie lepiej zniosą niskie temperatury.

Strefy klimatyczne Polski wg Heinze i Schreibera

